EESTI RADA

Nr 6 (811) **ESTNISCHER WEG Asutatud 1945** **November 2008**

EESTI

Sõna jõul — Diasporaa roll Eesti iseseisvuse taastamisel”

Sõjajärgsel perioodil leidus võõrsil eesti mehi, kes läksid, relv käes, lahingusse kommunismi vastu. Lisaks liitus osake pagulastest luuretegevusega, nähes selles kas otseselt või kaudselt, tegevust Eesti kasuks. Sellegi poolest ei tundnud eesti pagulaskond organiseeritud relvastatud vastupanuliikumist, nagu välismaal elavad venelased ja ukrainlased. Nüüd juba unustuse hõlma vajuv, kuid omal ajal laia kasutust leidnud termin “välisvõitlus” tähendas pagulaste jaoks praktiliselt eranditult mittevägivaldseid tegutsemisvorme. Esines korduvalt juhtumeid, kus erinevate riikide korravalvurid viisid eesti meeleavaldajaid, käed raudus, politseijaoskondadesse. Õnneks olid taolised korrad pigem erandiks ja mitte reegliks.

Ühiskonnateadlane Mervi Raudsaar kirjutab uues raamatus “Sõna jõul — Diasporaa roll Eesti iseseisvuse taastamisel” noorsooorganisatsioonide tööst uutes asukohamaades.

Välisvõitluslikke tegevusi oli hästi palju. Kommunikatiivseid, põrandaaluseid, poliitilisi ja mitmeid teisi tegevusi. Relvadeks plakatid, kirjastused, mikrofonid, annetused ning laste kasvatamine Eesti vaimus. Võtete arsenal oli nii mitmekesine, et keegi ei suuda neid ühe hingetõmbega kirjeldada. Kuid mõned näited: eakas naine Alice Naelapea korraldas paljude tegevuste hulgas väikese Eestit tutvustava näituse Californias El Camino Kolledži Antropoloogiamuuseumis, kus klaasvitriinis näidati pool aastat elusuuruses Mustjala rahvarõivais mannekeeni. Avo Kommendant oli noor Eesti päritolu lahingulendur, kelle lennuk tulistati alla Vietnamis aastal 1966 ja kes jäi teadmata kadunuks. Võimalused olid neil erinevad, aga mõte oli üks. Nagu Vello Ederma kirjutab samas raamatus: “Vabaduses teadis iga pääsenu instinktiivselt, et tema kohus on tegutseda Eesti tuleviku eest”. Koguneti meeleavaldustele ja ülemaailmsetele eesti päevadele paljudes linnades. Nii nagu Helvi Jürisson kirjutas Eestis 1956. aastal mässumeelse allegoorilise luuletuse “Mägra maja”, nii nagu balti poliitvangid hoidsid ühte Siberis, nii tegutsesid eestlased kõikjal sama asja nimel mujal maailmas. Oma mälestustes kirjeldab dr Iivi Zajedova, kuidas tsehhi estofiilid ja need vähesed eestlased, kes elasid Tšehhoslovakkias, läksid rongkäigus Balti riikide kunagiste esinduste juurde, kus lauldi Eesti, Läti ja Leedu hümne.

Peamine „häda” on selles, et üritusi ja tegusid on olnud nii palju, et ükski indiviid ei tea neist kõikidest pajatada. Kunagised pagulased suutsid korraldada tuhandeid suuremaid ja väiksemaid aktsioone, aga enamik kirjamehi ja -naisi, kes oleksid võinud adekvaatsed kirjeldused raamatusse raiuda, magavad nüüd igavest und. Kas ehk peaksid seda tegema nüüd nende lapsed või peaks tehtu vajuma lihtsalt unustustehõlma?

Tervitatavaks stiimuliks oli teemakohaste mälestuste kogumine, mille kuulutasid selle aasta veebruaris välja kultuuriministeeriumi ja Tartu Ülikooli Välis-Eesti uuringute keskus. Suhteliselt lühikese aja jooksul reageeris arvestatav hulk inimesi. Nende ponnistuse viljaks on ligi kolmesajaleheküljeline raamat, millele järgneb tulevikus ka teine osa.

Toimetajad Kristi Anniste, Kaja Kumer-Haukanõmm ja Tiit Tammaru on jaotanud raamatu kaheks osaks. Esimene neist koosneb seitsmest uurimistööst (peamiselt diasporaa-teemalised), mis panevad vundamendi sellele, mis järgneb — viisteist enamasti mälestustele tuginevat kirjatööd, peamiselt isikutelt, kes elasid varem või elavad ka praegu väljaspool Eestit. Arvestatav osa neist viieteistkümnest moodustub n-ö repatriantidest, mõned neist otseses, ja teised — võõrsil sündinuina — ülekantud tähenduses. Seega avaneb raamatut lugedes pilt mitte ainult aktsioonidest võõrsil, aga ka sellest, kuidas Kanada eestlane Siiri Aulik ja Austraalia eestlane Tiia Raudma tõlkisid Toompeal 1991. aasta 20. augusti hilisõhtul kinnitust riiklikust iseseisvusest inglise keelde, “trellid akende ees ja relvastatud kaitseliitlased ukse taga”, võimaldamaks levitada seda dokumenti rahvusvahelisele meediale.

EV 90. juubeliaasta kõikidel kuudel on teemad. Augustikuul keskenduti eksiilile, vastupanule ja iseseisvuse taastamisele. Jõhvis korraldatud konverentsi ”Diasporaa roll Eesti iseseisvuse taastamisel” üheks oluliseks momendiks oli just nimelt selle huvitava trükivärske raamatu “Sõna jõul — Diasporaa roll Eesti iseseisvuse taastamisel” esitlemine ja müükipaiskamine. Teos ei pretendeeri harmoonilisele terviklikkusele ega ole kõikehõlmav, kuigi teemade ring on lai. Pigem on see kaleidoskoopiline, huvitav ja mitmeid lünkasid täitev fragmentaarium. Süstemaatilise lähenemise poolest paistavad eriti silma uurimistööd raamatu alguses, Marju-Rink Abeli “Lühiülevaade välisvõitlusest USA-s ning Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides tegevusest”, Mari-Ann Kelami “Freedom for Estonia” ja Juta Ristsoo artikkel. Teiste autorite panused pole vähemolulised ja on kõik kantud hoolivusest, ainult et kipuvad olema mõnevõrra kitsama fookusega. Kõikidest teemakäsitlustest siin ülevaadet anda ei saa, soovitan hoopis kogumiku ostmist. Kinnitan, et ajaloo- ja poliitikahuvilistele see teatmeteos pettumust ei valmista. Analüütilised sündmuste ja ajajärkude kirjeldused vahelduvad emotsioonidest kantud mälestustega.

See inimene, kellel on lai haare, näeb kohe ka neid seikasid ja tõikasid, millest raamatus “Sõna jõul” kirjutatud pole. Jääb faktiks, et eriti Eestis ei oma inimesed õrna aimugi nendest väga mitmetest tegevustest, mis kujundasid välisvõitlusest terviku. Diasporaa ulatus ka sellistesse kohtadesse nagu Läti ja Moskva. Taasiseseisvumise ajal aktiveerusid eestlased ka nendes paikades, aga nemadki on üles tähendanud ainult osa mälestusist. Tulekul on teatmiku “Sõna jõul — Diasporaa roll Eesti iseseisvuse taastamisel” teine osa. Ka selle jaoks on vaja materjale kirjutada, nii et asuge pliiatseid teritama!

Täpselt samal ajal kui Jõhvis toimus konverents “sõna jõu” ja “diasporaa rolli” üle arutlemiseks, kostsid Lõuna-Osseetias lasud Venemaa ja Gruusia suurtükkidest. Võib juhtuda, et Kesk- ja Ida-Euroopal läheb jätkuvalt vaja igasugust oskusteavet, mis puudutab oma huvide kaitsmist efektiivsete poliitiliste ja infosõja meetmete kaudu. Harva juhtub, et konfliktid põhjustavad suurrahvaste kadumise, aga nagu kirjutab Mari-Ann Kelam, on väikerahvastel palju rohkem kaotada, kuna kaalul on edasieksisteerimise küsimus. Dag Hartelius tundub arvavat, et eestlased pole ilmtingimata tajunud diasporaade kui rahvusvahelise mõjutusvahendi latentset tähtsust ja potentsiaali.

Eestisiseselt annab samuti siit midagi õppida sidususe ehk kokkuhoidmise tähenduses. Nagu kirjutab Aire Kolbre Salmre oma kirjatöös: “Paljudele kodueestlastele tundub vabatahtlik tasuta töö eestluse heaks võõras. Tahaks loota, et tulevikus hakkavad kodueestlased rohkem ühiskondlikul liinil tegutsema, aitavad vanureid, vigaseid, ja töötavad aktiivselt koos ilusa ja parema Eesti heaks.” Hiljutine vabatahtlike suuraktsioon prügi koristamiseks Eesti metsadest on vaid üks näide sellest, et ühistegelik häälestatus võib olla Eestis *comeback*'i tegemas. Eesti riigi uus rahvuskaaslaste programm näitab samuti, et vend võib ikkagi venda ja õde tunda.

Kaja Kumer-Haukanõmm
Tartu Ülikool

“Sõna jõul — Diasporaa roll Eesti iseseisvuse taastamisel”,
Tartu Ülikooli Välis-Eesti uuringute keskuse toimetised,
Tartu Ülikooli Kirjastus, 2008

Rõõmsaid jõule ja õnnerikast uut aastat
soovib EÜSL ja Eesti Raja toimetus

SELLES NUMBRIS

- “Sõna jõul — Diasporaa roll Eesti iseseisvuse taastamisel” **lk 1**
- Toimetaja veerg
- Meeldetuletus
- Helmi Tambergi nimeline stipendium
- ESTO 2009: Töövisiit Münsteri **lk 2**
- Pidulikud kodakondsuse andmise tseremooniad Eestis
- Lahkus armastatud telestaar Urmas Ott
- Eesti vanim nüüdisaegne kontserdimaja tähistas aastapäeva
- Eesti teendinduskultuur on heal tasemel
- Eesti majandus langes 3,3 protsenti
- Lühidalt **lk 3**
- Viis päeva eesti keelt
- Koroona- ja jakkolovõistlused Annabergis
- Meeleolurikas koosviibimine Hamburgi Nikolai kiriku koguduse majas
- Ilmus “Kalevipoeg” lastele **lk 4**
- Reportaaž Euroopa Eestlaste Koori laululaagrist **lk 5**
- 12. detsembril möödub 100 aastat helilooja Gustav Ernesaksa sünnist
- Lugeja meenutab...
- Meenutusi Eesti Vabariigi 30. aastapäeva tähistamisest **lk 6**
- Mis ilm täna Välis-Eestis on?
- Dresdeni linn maailma kultuuripärand
- Lapsesuu ei valeta **lk 7**
- Pilk ette
- Juubilarid
- Õnnitlused
- DVD „Eestimaa laul 1988“
- Viimane veerg **lk 8**

Toimetaja veerg

"Eesti raudtee plaanib koondada 200 inimest", „Sora Enso suleb Viljandi tehase — 40 inimest jääb tööta", „Estonian Air koondab 14 töötajat ja vähendab lende", „AS Wendre koondab Vändra ja Võhma vabrikutest üle 80 inimese", „Ligi 40 Swedbanki IT-töötajat ootab koondamine", „Transpordifirma saadab töötajad sundpuhkusele", „Kehra paberivabrik peatas kolmeks nädalaks tootmise" — need on mõned pealkirjad, mis annavad aimu Eestit tabanud majanduslangusest. Tööandja on läinud ettevaatlikuks ja jätab vabanenud töökohad täitmata, nõudes olemasolevalt ressursilt maksimumi, jättes tööle ainult need inimesed, kelle töö kasutegur otseselt ettevõtte arengut mõjutab. Tööturuameti ametnike sõnul pole selliseid järjekordi nagu nüüd ammu nende teenindussaalides nähtud. Eriti kurvalt mõjutab koondamine ja töötajate sundpuhkusele saatmine väikevaldu, kus uue töökoha leidmine on raskem kui linnas, jättes paljud pered toimetuleku ja hingusele mineku piirile. Säästurežiim on kõikjal, ka nendes ettevõtetes, kus veel aasta tagasi võis hea kasumlikkuse üle heameelt tunda.

Järsu jahtumise põhjuseid on mitmeid. Viimaste aastate laenuraha sissevoolul põhinenud majanduse ülekuumenemine on nüüdseks lõppenud raha sissevoolu peatumisega, muutes pankade laenupoliitika väga ettevaatlikus. Eestlane, kes selles voolus on muutunud üle oma võimate elavaks, peab nüüd teistsuguse eluviisiga harjuma. Enam ei saa homset raha täna kulutada. Eesti majanduse kohanemisvõime pole aga kuigi hea. Oodata on suurt korelatsiooni — nõrgemad ettevõtted lähevad pankrotti või lähevad tugevamate ettevõtete alla. Investorite huvi siinsete ettevõtete üleostmise vastu väheneb, seega peaksid Eesti ettevõtted mõtlema sellele, kas ja kuidas suudetakse musta stsenaariumi käivitudes olukorrast välja tulla, ja mitte lootma kõrvalisele abile.

Kuid igal halval asjal on ka helgem pool — uut elamismudelit eeskujuks võttes ja õigeid otsuseid tehes ning loodetavasti paari lähiaasta jooksul kriisist välja rabeledes saavad meie inimesed ja ettevõtted head kogemused, et edaspidi toetuda praegusest kindlamatele alustaladele ning püsida tulevikus stabiilsematena.

Karin Aanja

EESTI RADA

Eesti Rada
Eesti Ühiskond Saksa Liitvabariigis häälekandja
Vanim väliseesti väljaanne
Asutatud 1945. aastal

Peatoimetaja/Chefredakteur:
Karin Aanja

Vastutav toimetaja Saksamaal/ Verantwortlicher Redakteur Deutschland:
Maie Kisis-Vainumäe

Kaastöötaja/Mitarbeiter:
Meeli Bagger

Toimetus Saksamaal/ Redaktion Deutschland:
EESTI RADA
Maie Kisis-Vainumäe
In der Gracht 10
D-51105 Köln
tel: 0221/83 47 03
faks: 0221/830 31 03
e-mail: EestiRada@yahoo.de

Toimetus Eestis/ Redaktion Estland:
Karin Aanja
Raua 24-42, 10152 Tallinn
tel: (+372)53 929 684
Küljendaja: Kaja Põder, Tallinn
Trükikoda: Bookmill, Tartu

Kirjasaatjad:
Anneli Aken / Saksamaa
Vilma Brinkmann / Hamburg
Liis Kolle / Saksamaa
Tiina Kälissaar / Hamburg
Aho Rabas / Tallinn

Tellimine/Abonnement:
Aastatellimus
Euroopas 25 EUR
Väljaspool Euroopat 28 EUR
Tudengitele 15 EUR

Eesti Raja konto:
Estnische Volksgemeinschaft in der BRD
EESTI RADA Deutsche Bank, Hamburg BLZ: 20070024
Konto nr 440011504
IBAN: DE64200700240440011504
BIC/SWIFT: DEUTDEDBHAM

Kuulutused, reklaam/ Anzeigen, Reklame:
1,00 EUR/cm²
alates 50 cm² – 0,80 EUR/cm²
alates 100 cm² – 0,70 EUR/cm²
alates 200 cm² – 0,60 EUR/cm²
üle 300 cm² – 0,50 EUR/cm²

Leinakuulutused:
Kahe veeru laiuselt:
1 cm kahel veerul – 5 EUR

Toimetus jätab endale õiguse toimetada ja lühendada kaastöid ning kirju nende selguse huvides. Avaldatud artiklite sisu eest vastutavad allakirjutanud.

Meeldetuletus

Palume lugejaid, kellel on veel 2008. aastakäigu Eesti Raja eest tasumata, teha ülekanne kontole

Estn. Volksgem. in der BRD, Eesti Rada
Deutsche Bank, Hamburg
BLZ 20070024
Konto 440011504
(Välismaalt): **IBAN: DE64200700240440011504**
BIC: DEUTDEDBHAM
Verwendungszweck: Abo Eesti Rada 2008
(Aastatellimus: € 25,00)

ER toimetus

Samuti palume, kellel on veel EÜSLi liikmemaks tasumata, teha ülekanne kontole

Estn. Volksgem. in der BRD
Postbank Hannover
BLZ 25010030
Konto 0148818301
Verwendungszweck: Mitgliedsbeitrag 2008
(Liikmemaks aastas: € 20,00;
pensionäridele/üliõpilastele: € 10,00)

EÜSLi laekur

Helmi Tambergi nimeline stipendium

EÜSLi stipendiumikomisjon võtab vastu stipendiumitaotlusi kuni 31. detsembrini 2008.

Kriteeriumid:

- Stipendiumi võivad taotleda eesti üliõpilased, eelistame Saksamaal üleskasvanud ja siin elavaid eesti päritolu tudengeid;
- Stipendiumi taotleja peab olema EÜSLi liige;
- Üliõpilane ei tohi olla stipendiumi taotluse esitamisel vanem kui 27 eluaastat;
- Stipendiumi taotleja peab olema edukalt läbinud vähemalt kaks kõrgkoolisemestrit;
- Stipendiumi saab taotleda ainult esimese akadeemilise hariduse omandamiseks;
- Stipendiumi eraldatakse üheks õppeaastaks;
- Taotlus peab olema esitatud kirjalikus vormis koos õppetõendiga EÜSLi komisjoni esimehele;
- Avalduse esitamise tähtaeg on 31. detsember.

Iga aasta 24. veebruaril avalikustab stipendiumikomisjon stipendiumi saajate nimed EÜSLi koduleheküljel ja EÜSLi häälekandjas Eesti Rada.

Taotlus koos nõutud dokumentidega tuleb saata aadressile:
hr Richo Zieminski, Sperberstr. 9, 46399 Bocholt. Ümbrikule märkida: Taotlus

ESTO 2009
26.06.09 - 30.06.09

www.esto2009.de

Töövisiit Münsteri

ESTO orgkomitee liikmed Richo Zieminski, Maie Kisis-Vainumäe ja Meeli Bagger viibisid 28. ja 29. oktoobril Münsteris. Seekordne töövisiit toimus üksikute ürituste läbiviimise ning toimumise kohtade konkretiseerimise tähe all.

Münsteri töövisiidil toimus meil väga südamlik kohtumine Apostelkirche pastori pr Krügeriga. Apostelkirche on linna südames asuv evangeelne kirik, mis rajati 13. sajandi teisel poolel. Tegemist on kolmelöövilise gootistiilis kodakirikuga. Nii oma tagasihoidliku välisilme kui ka väheste kaunistuste, valge ja äärmiselt lihtsa siseilmega tekitas ta koduse tunde, nagu oleksime kuskil Eestimaa pühakojas. Apostelkirches toimuvad reedel ESTO 2009 avatseremoonia, pühapäevane jumalateenistus ning esmaspäeva õhtul praegu veel detailset täpsustamist nõudev kirikukontsert.

Apostelkirche sisevaade
Foto: Meeli Bagger

Meeldivaks ja viljakaks kujunes ka kohtumine kino Cineplex inimestega. Cineplex on tüüpiline kaasaegne kobarkino, mitmete erinevates suurustes saalide ja võimalustega. Kinomaja asub Halle Münsterlandi vahetus naabruses. Meil oli üllatav tõdeda, kuivõrd hästi oli pr Wegmann Cineplexist kursis viimase aja Eesti filmide ja dokumentaalfilmidega. Kokku sai lepitud reedeõhtune kinolinastus ESTO külalistele. Omalt poolt pakkusid nad välja viia läbi Eesti filminädal juba enne ESTO algust ning ESTO ajal tutvustamaks Eestit esmajoones Saksa publikule.

Üks ESTOde tähtis komponent — salakõrts — on leidnud endale Münsteris vägagi sobiliku asukoha. Peale pea aastapikkust pingsat otsimist õnnestus meil leida ruumid, mis loodetavasti ka kõigi ESTO külastajate ootusi täidavad. Kuna salakõrtsi asukoht on niivõrd salajane, siis praegu me tema aadressi veel ei avalda (on Halle Münsterlandi läheduses), aga kindel on, et ESTO 2009 ajal töötab salakõrts kõigil viiel päeval ja loomulikult õhtul. ESTO passi omanikel on sissepääs tasuta, teistele külastajatele maksab ühe päeva kaart 3 €, söögid-joogid tuleb kõigil eraldi tasuda.

Münsteri raekoja sisehoovis toimub kõigil viiel päeval Eesti käsitöömeistrite laat. Linna keskel, otse raekojatagusel platsil, mis on kolmest küljest läbikäidav ja avatud, ehitatakse üles keskaega meenutavad telgid, kus Eestimaa erinevad meistrid ja käsitöölised eksponeerivad ning valmistavad ka kohapeal oma kunstitöid, pakkudes huvilistele võimalusi töötubades töövõtteid õppida. Lisaks sellele on kõigil ESTO-l esinejatel — rahvatantsurühmadel, laulukooridel, ansamblitel jne — võimalus iseseisvate kavadega maksimaalselt 20 minutit laadal ja linnas esineda.

ESTO organiseerijatest ei istu keegi käed rüpes. Tarmo Vaask koos Tallinna kirjastusega Talmar ja Põhi töötab palavikuliselt ESTO lauliku kallal. Loodetavasti on laulik hiljemalt jõuludeks iga huvilise koorilaulja käes.

Mari Tomp saab peatselt valmis stuudiosalvestuse muusikaga rahvatantsurühmadele.

Meie lavastaja Liis Kolle andis muu hulgas intervjuu Maalehele, mis ilmus 30.10.08 (loe: http://paber.maaleht.ee/?page=&grupp=artikkel&artikkel=13637).

ESTO organiseerijad õnnitlevad südamest meie logo autorit — härra Hans Moksi Torontost — tema 85. sünnipäeva puhul.

Tervist, rõõmsat meelt ja endiselt nooruslikku energiat!

ESTO orgkomitee

Pidulikud kodakondsuse andmise tseremooniad Eestis

Eriti pärast suviseid sündmusi Gruusias on Eesti valitsuse ja üldsuse tähelepanu köitnud suurearvuline grupp kodakondsuseta inimesi, nn halli passi omanikud, keda on umbes 100 000 inimest. Nii suur hulk mittekodanikke ehk kodakondsuseta isikuid on Eesti riigile väga kahjulik, kuna nad võivad olla riigile ebalojaalsed ning teatud olukordades käituda ettearvamatult.

Viimasel ajal on Eesti meedias väga palju juttu olnud sellest, mida teha nii suure hulga inimestega, kel pole ühegi riigi kodakondsust. Venemaa jagab lahkesti oma passe kõigile soovijatele ja ei esita selleks mingeid erilisi tingimusi. Kui eelmisel aastal sai Eesti kodakondsuse 4228 vene keelt kõnelevat inimest, siis selle aasta septembriks ainult ligi 1600. Eesti riik ei kavatse praegu muuta ega lihtsustada kodakondsuse saamise tingimusi, küll aga muuta selle saamise sündmus pidulikumaks ja tõsta selle väärtust.

Üheks kodakondsuse väärtustamise võtteks on pidulikud kodakondsustunnistuste üleandmise tseremooniad. Oktoobri lõpus toimusid rahvastikuministri nõuniku Silvia Jakobseni eestvedamisel sellised kodakondsuse andmise tseremooniad Tartus, Jõhvis, Sillamäel, Valgas ja Tallinnas.

Enne tseremooniaid võetakse telefoni teel ühendust kõikide värskete kodanikega, nendega tehakse lühike intervjuu ja kutsutakse isiklikult osa võtma tseremooniast, kus tunnistused, põhiseaduse vihiku ja Eesti laualipu annab üle tavaliselt rahvastikuminister Urve Palo. Tseremooniatel on ka osalenud peaminister Andrus Ansip, siseminister Jüri Pihl ja president Toomas Hendrik Ilves ning maavanemad. Esinevad kohalikud laulukoorid päevakohaste lauludega.

Oma kõnes Sillamäel 29. oktoobril ütles Urve Palo muu hulgas: „Kodakondsus on väärtus ja see annab võimaluse kaasa rääkida kõigil ühiskonna tasanditel ning seeläbi mõjutada selle maa arengut maksimaalselt. Üks riik on täpselt nii hea, kui tublid ja riigi arengule kaasaaitavad on selle kodanikud."

Kodakondsuse saanud Narvast pärit Fjodor Ivanov arvas: „Kui siduda oma elu Eestiga, peaks minu arvates olema ka selle riigi kodakondsus, et midagi saavutada ja et oleks mingid eelised. Õpin Tallinna Tehnikaülikoolis ja asusin tööle Eesti firmas, seepärast tuli ise eesti keelt õppida ja tekkis ka praktikavõimalus. Seetõttu polnud eksamid kodakondsuse saamiseks minule rasked."

President Toomas Hendrik Ilves ütles oma kõnes Kadrioru lossis 30. septembril: „Inimloomus nõuab kuhugi kuulumist, inimene tahab kellegagi koos olla. Selleks ongi meil perekonnad, kolleegid ja sõbrad. Riigi ja ühiskonna tasemel rahuldab just kodakondsus parimal viisil seda kuuluvuse vajadust. Ja nagu kodus ja peres, on ka riiki ja ühiskonda täieõiguslik kuulumine seotus pea võrdsel määral kohustuste ja õigustega. /…/ Meil on keeruline mõista ajendeid, mis sunnivad tagasi lükkama kõiki neid hüvesid, mida demokraatlik ja vaba riik igale kodanikule siin eneseteostuseks ja kindlustundeks pakub. Aga just Eesti ja mitte ühegi teise riigi seadused, tavad ja kombed kehtivad siin ja jäävad kehtima."

Aho Rebas
ÜEKNi esindaja Eestis

President Ilves jagamas kodakondsuse tunnistusi Kadrioru lossis 30. septembril

Eesti teendinduskultuur on heal tasemel

24 Euroopa riigis läbi viidud kaubanduskultuuri uuringust nähtus, et teenindamiskiiruselt kauplustes, pankades, piletikassades, apteekides ja mujal on Eesti Euroopas heal tasemel. Ühe kliendi teenindamiseks kulub Eestis 1,2 minutit. Meist eespool on Iirimaa, Rootsi, Portugal, Taani, Austria, ja Läti, meiega samal tasemel aga Suurbritannia ja Hispaania, selgus konsultatsioonifirma Šag ja rahvusvahelise ühenduse Mystery Shopping Providers Assotiation korraldatud uuringu tulemustest. Teenindusasutuste järjekorrad on Euroopas lühimad Eestis ja Austrias, pikimad aga Ungaris ja Soomes. Eestis ja Austrias seisab järjekorras keskmiselt kaks inimest, Euroopas keskmiselt aga 3,4 inimest. Kõige rohkem inimesi — peaaegu viis — seisab järjekorras Ungaris ja Soomes. Eesti ja Austria tulemused on parimad ka järjekorras seismise aja põhjal. Neis riikides tuleb seista järjekorras keskmiselt kaks minutit. Kõige kauem kümme minutit tuleb järjekorras seista Venemaal, millele eelnevad vahetult Türgi ja Itaalia kaheksa minutiga.

ER

Lahkus armastatud telestaar

Urmas Ott

(23.04.1955 – 17.10.2008)

17. oktoobril suri Tartu Ülikooli kliinikumis pärast rasket haigust Eesti ajakirjanduse suurkuju, saatejuht Urmas Ott.

Oti telekarjäär algas 70ndate lõpus „Aktuaalse kaamera" diktorina ja jätkus „Teletutvuse" saatejuhina 1986. aastal ETVs. „Teletutvus" oli ilmselt üks Oti tuntumaid saateid. Oti populaarsed intervjuud Nõukogude Liidu ja Venemaa kultuuri- ja ühiskonnategelastega kogusid kuulsust ka väljaspool Eestit.

Aastail 1992–1998 juhtis Ott saadet „Carte Blanche", 2001. aastal „Augustivalgust" ning pärast seda aastail 2003–2006 saadet „Happy hour". Intervjuude põhjal on ta kirjutanud raamatud „Playback" (1994) ja „Carte Blanche" (1995). Lisaks on Urmas Oti intervjuude põhjal koostatud ka intervjuu- ja isikuraamatud Neeme Järvist, Erika Salumäest, Karin Saarsenist, Vardo Rumessenist ja perekond Asmeritest. Samuti on Ott töötanud eratelekanalite heaks ja teinud raadiosaateid. Oti viimaseks tööks jäi venekeelne intervjuusaade „Sündsuse piires" Raadio 4s. Urmas Ott mängis ka Tõnis Kase lavastatud mängufilmis „Kaks paari ja üksindus", mis valmis 1984. aastal Tallinfilmis.

2005. aastal andis president Arnold Rüütel Otile Valgetähe IV klassi teenetemärgi. Tänavu kevadel sai Urmas Ott Tallinna vapimärgi kui teleajakirjanduse tunnustatud edendaja, arvamusliider Eesti meediamaastikul, rahvuskultuuri ja ajaloolise mälu talletaja ning erinevate rahvuskultuuride vahelise sideme looja.

Alates 2006. aasta sügisest võitles Ott terviseprobleemidega. 2006. aastal diagnoositi Urmas Otil leukeemia, mille raviks käis Ott tänavu luuüdi siirdamise operatsioonil. Varem on Ott tervenenud insuldist ja infarktist, lisaks on talle tehtud veresoonte puhastamise operatsioon. Uudis Oti surmast levis pärast selle teatavaks saamist kiiresti ka Vene uudisteagentuurides- ja portaalides, tõustes näiteks Kommersandi veebiväljaandes esiuudiseks. Teadet levitasid ka väiksemad Vene *online*-kanalid. Urmas Oti surma puhul avaldas kaastunnet ka Venemaa president.

Eesti Ringhäälingumuuseum tuli välja ideega tellida Urmas Otist vahakuju, mille loomiseks tehti korjandus, kuhu kogunes lühikese ajaga 20 667 krooni. Siiski loobuti vahakuju tellimise mõttest, kuna seda ei soovinud Oti perekond.

ER

Eesti vanim nüüdisaegne kontserdimaja tähistas aastapäeva

Vanemuine pole mitte ainult vanim Eesti teater, vaid võib uhkustada ka vanima nüüdisaegse mitmefunktsioonilise kontserdimajaga.

6. novembril oli Vanemuise kontserdimajal 10. aastapäev. Vanemuise Seltsi asutamise lugu ulatub enam kui pooleteise sajandi taha. Esimene laulu- ja orkestriselts asutati Vanemuise juures 130 aastat tagasi ja esimese omariikluse viimastel aastatel ehitati Vanemuise juurde ka uus uhke kontserdisaal, mis põles 1944. aasta lahingutegevuse käigus maha.

1970. aastal ehitati Tartusse uus kontserdisaal, mis sai kümme aastat tagasi oma praeguse väljanägemise ja hakkas kandma Vanemuise kontserdimaja nime.

„Selle aja sees on kontserdimaja külastanud mitmed maailma tippinterpreedid, siin toimuvad juba traditsioonilisteks muutunud üritused ja oma džässifestival," ütleb Vanemuise kontserdimaja direktor Kulvo Tamra. „Meie kontserdimaja on Eesti kultuurimaastikul esimene tänapäeva nõuetele vastav hoone, millel on vajalik valgus- ja helitehnika ja mis lõi isegi oma-laadse pretsedendi. Sellest ajast on hakatud mõtlema, kuidas teha kontserdisaale multifunktsionaalsena, et need sobiks nii konverentside kui ka kontsertide korraldamiseks."

EPL, 1. nov 2008

Eesti majandus langes 3,3 protsenti

Eesti kolmanda kvartali majanduskasv langes võrreldes eelmise aastaga 3,3 protsenti.

Tänavu I kvartalis oli Eesti majanduskasv 0,2% ja II kvartalis 1,1%, teatas statistikaamet. Esialgsel hinnangul vähenes ettevõtete sektoris lisandväärtus enamikus tegevusalades. Lisandväärtus kasvas kiiresti metsamajanduse tegevusalal, kuid selle mõju SKP-le on väike. SKPd kõige enam mõjutava tegevusala, töötleva tööstuse lisandväärtuse reaalne vähenemine esialgsel hinnangul ei süvenenud. Töötleva tööstuse lisandväärtuse vähenemist põhjustas jätkuvalt väike siseturu nõudlus ja sellest tulenev tellimuste langus.

Tootmine suurenes eelkõige ekspordile orienteeritud tootmisharudes, sealhulgas metalltoodete, keemiatoodete ja elektrimasinate tootmises.

Finantssektoris jätkus teises kvartalis alanud lisandväärtuse vähenemine. Tootmis- ja tarbimisaktiivsuse pidurdumisega on vähenenud ka käibemaksu ja aktsiisimaksude laekumine.

Euroala riikide kolmanda kvartali SKP kahanes 0,2 protsenti.

ER

Lühidalt

● Aastaks 2010 rajatakse Ämarile NATO nõudeid arvestav kõvakattega 2750 meetri pikkuse rajaga lennuväli, et vajaduse korral Eesti pinnalt sõjaväelisi õhuturbeoperatsioone teostada. Kaitseminister Jaak Aaviksoo sõnul on Ämari lennuväli Eesti riigikaitse üks nurgakivi. „Käivitunud kolmeaastane arendusprojekt võimaldab meil peatselt tagada siit Eesti õhuruumi kaitset liitlaste hävitajate poolt ning võtta vastu suurimaid transpordilennukeid," ütles Aaviksoo. Ämaril asub lennuväli aastast 1945, mil sinna rajati varulennuväli Nõukogude Liidu relvajõudude tarvis.

● Välisministeerium remondib peaaegu miljoni krooni eest Eesti suursaatkonda Saksamaal. Riigihangete registris avaldatud aruande kohaselt teeb remonditöid AS Lindrem, kes peab remondi lõpetama 19. detsembriks. Saatkonna remont läheb ministeeriumile maksma 998 700 krooni. Välisministeeriumi pressiesindaja ütles, et Berliinis miljööväärtuslikul alal ning muinsuskaitse all oleva saatkonnahoone remondiga tahetakse parandada ehitise tehnilist seisukorda. Ilmastikuoludest ja ekspluatatsioonist tingitud niiskuskahjustuste leviku tõkestamiseks remonditakse ja täiustatakse saatkonnahoone sajuveesüsteemi, parandatakse hüdroisolatsioon ning taastatakse fassaadiosad.

● 17. novembrist saavad Eesti kodanikud viisavabalt USAsse minna. Viisavabalt pääsevad USAsse siiski ainult biomeetrilisi passe omavad Eesti kodanikud. Viisavabaduse jõustudes tuleb sõiduhuvilistel USA sissesõiduluba taotleda veebi kaudu. Viisa taotlemiseks kulub praegu heal juhul pisut üle nädala, sissesõiduloa saab saatkonna andmetel vaid mõne sekundiga. Samuti muutub dokumentide vormistamine odavamaks. Sissesõiduloaga saab USAsse reisida turistina või lühiajalisele ärivisiidile, muul juhul tuleb siiski viisat taotleda. Koos Eestiga said viisavabaduse Läti, Leedu, Ungari, Tšehhi, Slovakkia ja Lõuna-Korea. Peaminister Andrus Ansipi sõnul on Ameerika Ühendriikide viisavabastuse laienemine poliitiliselt oluline, kuna oma otsusega näitab USA suurt usaldust Eesti riigi ja kodanike vastu.

● Alates 27. oktoobrist võivad Eesti kodanikud sõita Austraaliasse äriasjus või turistidena viisata. Euroopa Liidu kodanikud peavad viisavabalt Austraaliasse sõitmiseks registreerima end elektroonilises reisisüsteemis eVisitors Service, teatas välisministeerium. Viisavabalt on 12kuulise perioodi jooksul võimalik Austraaliasse siseneda mitmekordselt, igakordse riigis viibimise pikkus võib olla kuni kolm kuud.

● Tallinna Tehnikaülikooli aruanne väidab, et Eestis on inimõiguste areng olnud aeglasem kui enamuses naaberriikides. Aruandest selgub samuti, et Eestil on palju probleeme diskrimineerimisküsimustega, eriti soolise ja seksuaalvähemuste diskrimineerimise osas.

Viis päeva eesti keelt

Intensiivkursus Rendsburgis

Oktoobrikuu viimasel nädalal toimus koolituskeskuses Nordkolleg Rendsburg eesti keele intensiivkursus algajaile. Schleswig-Holsteinis asuv Nordkolleg Rendsburg on tuntud rootsi, norra, taani, aga ka soome ja islandi keele kursuste korraldamisega. Alates eelmisest aastast pakutakse eesti, läti ja leedu keele õppimise võimalust.

Kursusel osalesid Ain-Peedu Palisaar, Maria Laus ja Gerti Hilger, kellel kõigil on oma isiklik põhjus, miks nad eesti keelt õppida soovivad. Ain-Peedu Palisaar on sündinud 1937. aastal Tallinnas. Eestlasest isa jäi sõjakeerises kadunuks, sakslasest ema tuli 1944. aastal Peeduga Saksamaale. Alles hiljem sai poeg teada, et isa hukkus nõukogude võimude käe läbi. Ema kasvatas poega üksi ning raskel sõjajärgsel ajal oli muidki muresid, kui poja eesti keele oskus. Ain-Peedu Palisaar on eestlane ja tal on, nagu ta ise ütleb, igas Eestimaa linnakeses mõni sugulane. Peedu tahab õppida eesti keelt, et oma sugulaste eestikeelsest vestlusest rohkem kui vaid paar sõna aru saada.

Maria Laus: *„Mis oli põhjuseks, et tulin Rendsburgi eesti keele algajatekursusele? Minu isa, kes sündis Saaremaal Pihtlas ja see, et olen 50 protsenti eestlane, minu Eestis elavad sugulased, soov külastada 2009. aasta laulupidu. Seepärast on aeg minu 55 aastat kestnud isakeele oskamatusele lõpp teha.*

Pool meetrit õpikuid ja eestikeelseid CDsid seisid kapis ja ootasid aastakümneid oma kasutuselevõttu. Otsingud internetis viisid Nordkolleg Rendsburgi lehele. Kursuse aeg sobis, šeff andis puhkuse ja nii panin ennast kohe kirja. "Frau Fröhlich — immer fröhlich — machte das unmögliche möglich" ja kursus toimus." (Elisabeth Fröhlich on Nordkollegi keeleosakonna juhataja)

Gerti Hilger alustas eesti keele õpinguid, sest tema abikaasa sai töökoha Kohtla-Järvel ja pere kolib Baden-Würtenbergist viieks aastaks Eestisse. Eestis elades tahab Gerti palju reisida ja erinevaid Eesti paiku tundma õppida. Samuti tahab ta eesti keeles turul, kaupluses ja tänaval toime tulla. Ta loodab, et leiab Kohtla-Järvel kiiresti uusi tuttavaid, kellega eesti keeles suhelda.

Viis päeva eesti keelt hommikust õhtuni oli osalejaile uudne kogemus. Tihedas päevaplaanis oli kaheksa õppetundi. Õppetöö vahele jäid kohvipausid ja söögikorrad, kus Nordkollegi kokkade pakutud hõrgutised tõelist naudingut pakkusid.

Intensiivne õppetöö eeldab mitmekesisust. Uus sõnavara ja grammatika leidis kohe kasutamist suhtluses, et õpitut kinnistada. Kolmapäeval muutus klassiruum turuks, kus igaüks nii müüja kui ostjarolli praktiseeris, neljapäeval „külastasime" üksteist joonistatud majaplaanidel, kus iga omanik oma kodu sisustust lähemalt tutvustas. Kuulasime ka eesti muusikat ja laulsime. Õhtuti kogunesime taas, et Eesti filme vaadata, klaasike veini juua ning vestelda (siis küll veel saksa keeles).

Iga algus on raske. Seepärast piirdusime algajate kursusel esmavajalike grammatiliste vormidega ja lihtsate lausekonstruktsioonidega. Nagu saksa emakeelega õpilastele enamasti, oli raskesti mõistetav ainsuse osastava kasutamine arvuliselt määratletud hulga tähistamiseks (Näiteks: 3 poissi ja mitte 3 poisid), samuti verbi olema kasutamine nii *haben* kui ka *sein* funktsioonis.

Ain-Peedu Palisaar: *"Raskusi on sõnade meeldejäämisega ja ebatavalise grammatikaga, pea pole ka enam kõige noorem. Aga kursus meeldis väga. Panin ennast juba järgnevale kursusele 24. novembriks kirja."*

Maria Laus: *"Viis päeva — 40 tundi intensiivkursus, kuidas see toimib? Tiina, meie keeleõpetaja, oli ülihästi ette valmistanud.* Õppeplaanis oli palju vaheldust. *Teoreetilised ja praktilised harjutused, eesti laulude laulmine, nagu „Kodulaul", Raimond Valgre „Pärnu ballaad", Tõnis Mäe muusika, film „Kevade" ja Tiina inglilik kannatus tõid mu isakeele mulle veidi lähemale. Intensiivnädal oli nurgakiviks, et edasi õppida. Kontaktõpe Hamburgi Ülikooli finno-ugri instituudis võimaldab mul algteadmisi laiendada. ESTO-l osalemine ja reis Tallinna laulupeole ning sugulaste külastamine on põhjus ja motivatsioon, et jätkata."*

Gerti Hilger: *„Pärast kahte päeva pea juba auras ja sõnade meeldejätmine oli vaevu võimalik. Aga meie õppetöö oli vaheldusrikas vastastikku küsimise ja vastamisega, sisseostude tegemise mängimisega, arvugümnastikaga ja eesti laludega. Filmid, muusika ja lühitekstid aitasid eesti keele kõla ja häältdust omaks võtta. Ka keele struktuurist ja grammatikast paljude käänetega saime hea ülevaate. Järeltöö ja sõnade õppimine on nüüd igaühe enda teha. Loodan, et saan peagi õpitut praktikas kasutada."*

Viie päevaga õppisid mu tublid õpilased selgeks väga palju. Algajad, kes esmaspäeva hommikul vaid üksikuid sõnu ja väljendeid teadsid, olid reedel võimelised rääkima oma päritolust, kus nad elavad, mis keeli räägivad, nimetama oma hobisid, tutvustama oma peret ja kodu ning sisseoste tegema. Muidugi tuleb selleks, et mitte õpitut unustada, materjali korrata ja keeleõppega edasi tegelda. Loodan, et Maria, Gerti ja Peedu seda teevad ja eesti keelt, nagu see nende soov on, kasutada saavad.

Gerti Hilger: *"Tervitan südamlikult kõiki Saksamaa eestlasi!"*

Tiina Kälissaar
kursuse juhendaja

Järgmised intensiivkursused on plaanis:
24.–27. november 2008 — eesti keel II
16.–20. märts 2009 — eesti keel I
06.–10. aprill 2009 — eesti keel II

Info ja registreerimine:
Nordkolleg Rendsburg
Tel. 04331 14 38 47
www.nordkolleg.de

Õpilased koos õpetaja Tiina Kälissaarega (paremal)

Koroona- ja jakkolovõistlused Annabergis

7.–9. novembril käisid spordihuvilised taaskord Annabergis võistlemas Saksamaa meistri tiitlile nii koroona- kui ka jakkolomängus.

Kostüümipidu: Bill John ja tsirkusedirektor

Kokku oli tulnud 25 inimest, pisilapsest seenioideni välja. Päevad möödusid perekondlikus meeleolus ja heas tujus. Ka taevataat oli meie poolt.

Laupäevane päev kulus hommikust õhtuni mängudele — koroonat mängisid 10 võistlejat, jakkolot 13 täiskasvanut ja 4 last. Käidi ühest mängulauast teise ja anti endast parim. Reeglite järgi tuli kõikidel võistlejatel mängida kõikide vastu. Oli väga põnev, sest kaua aega ei olnud aru saada, kellest saab järgmine meister.

Parimaks ja seega koroona meistriks ning rändkarika võitjaks 2008/2009 osutus jällegi **Mati Küngas**. Kuna see tal kolmas võit samale karikale, jääb see nüüd alaliselt tema kätte. Teisele kohale jõudis juba teist korda 14aastane **Mati Vainumäe**. Kolmandale kohale tuli **Tarmo Kangeris**, keda premeeriti juustuga, meenutades sakslase ütelust „so ein Käse" — ainult kolmas!

Ka täiskasvanute jakkolo rändkarikas leidis oma igavese kodu — võitajaks ja meistriks tuli **Tarmo Kangeris.** Teise koha sai **Dace Laine Kalnins**, kolmanda koha **Johann Thiessen** — ka temale auhinnaks juust. Laste rändkarika võitis **Malte Vainumäe**, teisele kohale tuli **Mati Vainumäe** ning kolmandale **Nico Müller**.

Vanu kombeid ja traditsioone tuleb hoida ja austada, nii ka mardiõhtut mardisanditamisega. Õhtuks ilmusid koosviibijad kostüümeeritult lagedale väljaarvatud kolm „kirjaoskamatut", keda pandi avalikult häbipinki. Teised esitasid end žüriiliikmetele — Karin Rummingule ja Kristel Neitsovile. Külas olid meil näiteks Black Jack USAst, Captain Jack Parrow, Ameerika tulevase presidendi poolvend Mart Obama Eestist, Bill John Texasest, Burgfräulein Kunigunde Schwaabimaalt, Ämblikmees ja Pipi, Moskva teatrist põgenenud kloun, Eestist lilletüdrukud ja hippiegentlemanid, pastorid, mungad, jõuluvana jne.

Kuna kõigil koosviibijail oli kena kostüüm seljas ja selgitav jutt suus, siis žürii otsusel jagati võitjale ettenähtud šampus kõigi vahel ära.

Annabergi pererahva väga kaunilt kaetud laua taga söödi mardihane hapukapsaga — sel ajal valitses saalis suur vaikus. Õhtu möödus mõnusalt küünlavalguses kaminatule juures jutuajamise, laulu ja naeruga.

Pühapäeva — pärast pikemat ehk lühemat puhkamist — lõpetasime võistluspäevad jumalateenistusega. Talitust pidas teoloog Kristel Neitsov.

Kohtumiseni järgmisel aastal!

Nagu öeldakse — uus mäng, uus õnn!

Maie Kisis-Vainumäe

Meeleolurikas koosviibimine Hamburgi Nikolai kiriku koguduse majas

26. oktoobril tähistasime kahte sünnipäeva — Liilika M. Allev (HEA Seltsi kaastööline) ja pr Ehlers (seenioride päevadest osavõtja) omi. Liilika hällipäev oli just samal päeval ning pr Ehlersil päev varem. Kooke ja isegi kringleid oli toodud niivõrd palju, et sai isegi kaasa koju võtta. Koosviibimisele oli tulnud palju HEA Seltsi liikmeid abikaasade ja lastega. Sooviti õnne ja lauldi "Nad elagu!"

Liilika algatusel rääkis igaüks kohvilauas, miks ja millal saabuti Saksamaale. Nii oli väga huvitav kuulda mõndagi koosolijate esialgsest saatusest.

Sügismotiividega kaunistatud kohvilauas oli kokku umbes 35 kaasmaalast. Tore pärastlõuna meie kõikide jaoks!

Ootame jõulupühi samas meeleolus.

Vilma Brinkmann / Hamburg

Ilmus "Kalevipoeg" lastele

Tähistamaks Eesti Vabariigi 90. sünnipäeva, jõudis oktoobrikuus kirjastuse Loovmeedia vahendusel raamatulettidele Fr. R. Kreutzwaldi "Kalevipoja" ainetel koostatud "Kalevipoeg" lastele.

Raamat annab põhjaliku ülevaate eepose sündmustikust — vahele ei ole jäetud ühtegi tähtsamat lugu eesti rahvuskangelase tegemistest ennemuistsel ajal.

Trükitähtedes ja lastepäraste illustratsioonidega raamatu väljaandmisel on mõeldud ennekõike väikestele lugejatele. Lihtsas keeles ümberjutustatud eepos säilitab suures osas Kreutzwaldi sõnavara, teksti vahele ja peatükkide motodeks on pikitud rohkesti originaalist pärit värsiridu. Raamatu lõpus on kaart, millel on ära märgitud peamised kohad, kuhu Kalevipoeg oma rännuteedel sattus, ja sõnaseletused.

Eesti Vabariigi juubeliaastal tasub uuesti üle lugeda ja uskuda Eesti rahvusliku ärkamise aegsete suurmeeste mõtteid ning oma laste lugemislauale leida head ja põnevat lugemist ka esimeste eesti kirjameeste loomingust. Laste "Kalevipoeg" on selleks kõigiti sobiv algus. Tore ju, kui juba lugema õppimisel on ka eesti rahvuseepos läbi "tudeeritud"!

Lisainfo:
Kaire Volmerson
+372 506 3018
kaire.volmerson@loovmeedia.ee
www.kurrunurru.ee

Iga ilmaga mesipuu poole

Reportaaž Euroopa Eestlaste Koori laululaagrist

24.-26. oktoobril kogunesid järjekordsesse laululaagrisse Bonni servas Bad-Godesbergis asuvasse Annabegi lossi Euroopa Eestlaste Koor, EÜSLi projektikoor, Soome eestlaste koor "Siller" ning kaks dirigenti — Kalev Lindal ja Lauri Breede — keda tavaelus võib Saksamaast sagedamini kohata Tartu kandis. Geograafiliste iseärastuste tõttu vaid mõnel korral aastas kohtuvatele lauljatele oli sügisene kokkusaamine väga töine: eesmärgiks salvestada tulevasuvise üldlaulupeo konkursi laulud ning anda laagri lõpus ka täispikk kontsert.

Euroopa Eestlaste Koori kontsert 26. oktoobril Bonnis Pauluse kirikus

Kui reede õhtust pühapäeva lõunani järjest, järjest ja järjest laulda, vahepeal väga palju süüa ning öösel ka magamise asemel laulda, nii et isegi "vein, et vein, et vein vinti ei tee" (nagu laulusalm ütleb), siis saab see kõik juhtuda vaid mõnes eestlaste koorilaagris. Selliseid pühendunud tegelasi kohtab harva. Aeg jääb seisma ning hea südamega inimeste mõõdik lööb näidu lakke. Ükskõik, kui hästi seda ka kirjas kirjeldada ei püüaks, ikka jääb sõnadest väheks. Aga kirja panema peaks, sest ka vähestest mälukildudest on abi, et hoida all osalejate ühtekuulumise tunde nuppu, tekitada kõrvalseisjates "tahan ka" tunnet või siis tõestada omal tagasihoidlikul moel, et väliseesti värk ei olegi nii veider kui "päriseestlastele" paistab ning Eesti kultuur õitseb ka kodust kaugel täies ilus.

Ei saa mitte vaiki olla

Paar päeva enne laagrit selgub, kui väike võib olla ka suur Saksamaa — kooris on veel teinegi Trieri eestlane. Rongis arutame muu hulgas ka kooriasju. Oleme mures, kas koor ikka laulupeole saab. Minul jäi suvine Aegviidu laager küll pooleli, aga seal kuuldu jättis hinge kahtluseussi — paljud aldipartiid on suisa akrobaatilised, sopran kõlab karvaselt, mehi vaid käputäis. Kaaslane jagab kõhklusi. Jõuame Annabergi täpselt kell 19 — õhtusöögiks. "Ma tellisin paksu supi", ütleb projektijuht Mare. Ta ei ole laiali saadetud kirjas luisanud — supp on tihe ja maitseb oivaliselt. Rahvast on veel vähe, aga mida enam minu taldrik tühjeneb, seda sagedamini peavad vanad olijad söömist katkestama, et tervituskallistusteks püsti tõusta. Kaua seedida ja sisse seada ei lasta — kohe pärast õhtusööki läheb harjutamiseks.

Soojenduseks vaadatakse läbi mõned lihtsamad kontserdilood. Minu muusikalised eelarvamused on esialgu veel visad kaduma, aga mida enam hääled ja südamed soojenevad, seda paremaks läheb. Laul jätkub ka pärast ametliku proovi lõppu. Vaba aja repertuaaris on kõike — rahvamuusikast džässini. Kell kolm öösel soovib suur hulk väsimatuid ning ammugi mitte enam tõsises meeleolus laululinde võtta ette täiesti tõsiseid koorilaule. Minul süttib "punane tuluke" — kui peol hakatakse "tööst rääkima", on aeg magama minna. Viimane laulja jõuab aga kuuldavasti voodisse kella kuue paiku, kui esimesed tõusevad. See ei sega teda esimesest hommikusest proovist osa võtmast.

Hiigelkoori taltsutamine

Proovipäev algab korraliku, tervelt tund aega kestva soojendusvõimlemise ja -laulmisega. Kokku on seekordses laagris lauljaid 74, koos pereliikmetega 100 inimese ringis. Palju rohkem toole harjutussaali ei mahukski. Ööbima ei mahu niigi — mõned peavad leppima ümberkaudsete hotellidega ning üks pere kasutab elamiseks väikebussi. Riikidest on esindatud Saksamaa, Holland, Belgia, Šveits, Inglismaa, Prantsusmaa, Soome, Tšehhi, Eesti ning Kanadast saabunud tenor laiendab meie seltskonna lausa maailma eestlaste kooriks. Suurima territooriumi hõlmavad aldid. "Me saaksime moodustada koori sees veel teise suure koori — Euroopa altide naiskoori," sosistan naabrile. Kvantiteet ei taga kahjuks kvaliteeti — nii mõnigi partii on raske isegi kogenud noodilugejale.

Lõik lõigu järel. Eraldi ja koos. Uuesti. Ja uuesti. Ning jälle uuesti. "Ära laula "ii-ii-ii" nagu mudilaskooris. Laula "üü-üü-üü"!" Dirigendid sooritavad oma soovide selgitamiseks imetrikke, tehes silmad ette nii mõnelegi näitlejameisterlikkuse õpetajale. "Võtame nüüd kõik koos. Algusest." Kaugeltki mitte kõik ei alusta korraga. "K-õ-i-k koos. Teie, ka, kudujad!" hõikab Lauri. Kuigi keegi parajasti ei koo, on dirigentidele juba varasemast silma jäänud, et mõned meist armastavad muistse eesti naise kombel kallist aega topelt ära kasutada ning vaikselt vardaid klõbistada. Kes kooris laulnud, see teab, et isegi kui naised-mehed eraldi ruumidesse jagada, peavad bassid ikka tenorite ja sopranid altide (ning vastupidi) partiide õppimise ajal ootama, mistõttu mõned ongi näputöö ühes võtnud. Peidan oma kindateo vargsi eesistuja selja varju. Mõtlen, et kui ma poleks füüsikatundides kudunud, ehk poleks ma siis köögis voolu alla jäänud? Kalev ja Lauri vahetavad kohad. "Lauri ei oska tegelikult seda lugu õpetada. Ta kudus siis, kui üldjuhid sellest rääkisid," itsitab Kalev.

Magava laulja suust laul ei jookse

Lõunasöök on ülihea ning toidujagajad ei koonerda. Kuulen lauanaabritelt, et köögipersonali hulgas on palju noori lätlasi. Mõtlen muiates, et lõunanaabrid karistavad eestlasi nuumamisega, kõikide *saldejums'*i-, saare- ja varbanaljade eest. Muidu poleks ju muret, aga kõik see kõhutäis tuleb pühapäevase kontserdi proovi tarbeks kirikusse kaasa vedada. Kuigi väike asukohavahetus ergutab (eriti neid, kes vaevuvad jala astuma), ei kõla tulemus kirikus sugugi mitte rahuldavalt. Värskelt seediv laulja on sama abitu kui magav laulja. Kuna salvestus ei rahulda ei lauljaid ega dirigente, tuleb teha panused pühapäevasele kontsertsalvestusele. Mõtteid aitab mujale viia "kuulamisteraapia"— värskelt on plaadile pandud Sisaski oratoorium "Pro Patria", millest kaks katkendit ka laulupeo kavas. Töö jätkub hilise õhtuni. Marguste "See on Eesti" proovitakse läbi ka peast. Lugu päris seisma ei jää, kuigi Vigala, Nigula ja Lihula jt kihel-kondade nimede asemel kõlavad uusloomingulised "Vibula, Nihula, Ligala".

Küünlavalgel õhtusöögilauas tehakse pikk tutvustusring: liikmeskond on täienenud ning kõigiga ükshaaval kolme päeva jooksul tutvuda ei jõua. Euroopa eestlaste tegevusalade pilt on väga kirju, nii et ühe noore naise tagasihoidlik repliik "no mis seal NATOs ikka nii erilist on" teenib sooja aplausi. On õpetajaid, arste ning õdesid, insenere, mitut sorti ettevõtjaid, muidugi ka euroametnikke, väikeste lastega kodus olijaid, aga ka näiteks endine baleriin, kes nüüd rahvusvahelisi suhteid seab ning on väga haruldase kolimisfirma omanik — haruldane seetõttu, et talle lausa meeldib klavereid tassida. Paljude enesetutvustuste järel peab üks või teine kaaslane oluliseks täiendada, et tegemist on väga hea südamega inimesega. Sajakonna inimese tutvumine võtab aega ligi tunni. Pikk päev on teinud oma töö ning võrreldes eelmise õhtuga on vabatahtlike väsimatute lauljate hulk väiksem. Ometi käib kitarr veel tunde käest kätte ning aeg-ajalt satub üks või teine klaveri taha.

Häbelikud silmad maast üles dirigendi poole

Pühapäeva hommikul on äratus õige vara. Unevõlglasi päästab veidike vaid talveajale üleminek. Kõik asjalikud ning tõsised, sest ees ootab kontsert. Proov on üsna tõhus, mõni lugu kõlab juba koori moodi. Keegi ei koo. "Lauri ja Kalev on nagu Kaval-Ants ja Vanapagan," poetan ühe pausi ajal vaikselt naabrile. "Aga ma ei tea, kumb on kumb." "Lauri on Vanapagan," arvab naaber. Selleks, et karusid tantsima panna või elevante kõrva pealt nihutada, peabki väheke muinasjutuline olema. Koorijuht ei saa olla igav inimene, siis ei hakka muusika iialgi elama.

Kava läbi lauldud ning järjekord paigas, pannakse koori polod selga ning tee viib mäest alla Pauluse kiriku poole. Tuletan meelde viiuldaja ja õpetaja Tõnu Reimanni öeldud lauset "Kui publikut on vähem kui laval esinejaid, on tegu kultuurisündmusega. Kui rohkem, siis meelelahutus." Kirikus on publikut parasjagu, nende hulgast vaatavad vastu ka mõned värsked lauljad, kes end kontserdi jaoks ebakindlalt tundsid. Õnneks toimib ka selle laagri puhul harrastajate kuldreegel "eks proovid logise alati, küll esinemine välja tuleb". Täiuslik pole meist keegi, aga tulemus üllatab meeldivalt paljusid nii siin- kui ka sealpool lava. Mõned ei malda pärast lõunasöögilauaski istuda, vaid kuulavad kõrvaltoas kontserdi ülesvõtet.

Lahkumiskallistusi on rohkem kui reedeseid kallistusi, palju on uusi sõpru. Eelarvamused on kadunud: Euroopa Eestlaste Koor ei ole lihtsalt rahvuslik ühendus, vaid täitsa koori moodi koor. Lauljate endi algatusel jõuame ehk järgmises, jaanuari laululaagris rohkem individuaalset tööd teha (lauljate keeles "luukambrit") ning konarused saavad silutud. Paljud lähestikku elavad lauljad on juba leidnud endale muusikaliselt kogenumad "tugiisikud", kellega on kindlam koos partiisid harjutada.

"Meil on ju laulupeo toiduraha juba makstud. Kui me ikkagi laulupeole ei saa, siis palume end toetajate nimekirja panna," püüan temaatilist nalja visata. "Või käime väljakul suppi söömas," täiendab Mare.

Üks on selge: kes selles kooris laulab, teab paremini kui keegi teine, miks "Ta lendab mesipuu poole" lauldes hääl värisema hakkab ning silmanurka pisara asemel suisa tulvavesi koguneb.

Anneli Aken
Euroopa Eestlaste Koor,
Saksamaa

Euroopa Eestlaste Koori, EÜSLi projektkoori
ja Soome eestlaste koori „Siller" ühine suur

KOORILAAGER

Euroopa Eestlaste Koor
The European Choir of Estonians
www.eestikoor.eu

23.–25. jaanuaril 2009
Annabergi lossis/Bonn Bad-Godesberg
Annaberger Str. 400, 53175 Bonn

Koorilaagri eesmärgiks on 2009. a XXV Üldlaulupeo repertuaari kokkulaulmine
Pühapäeval, 25. jaanuaril algusega kl 12 toimub laagrilõpu kontsert (koht täpsustamisel)

Laagri maksumus ööbimisega Annabergis 90 €
Laagri maksumus ööbimiseta Annabergis 60 €
(võimalikud soodustused selguvad hiljem)
NB! Ööbimiskohtade arv Annabergis on piiratud!

Võimalus tellida 26. oktoobril 2008 Bonnis Pauluse kirikus toimunud kontserdi CD
Hind 15 € (kooritegevuse toetuseks)
Info: mare@eestikoor.eu

12. detsembril möödub 100 aastat helilooja Gustav Ernesaksa sünnist

Gustav Ernesaks on tuntud kui helilooja, koorijuht, Riikliku Akadeemilise Meeskoori (RAM) asutaja ja esimene peadirigent ning laulupidude organiseerija ja üldjuht. Rahva südames on ta aga lihtsalt laulutaat, kelle mitmekülgne looming on toitnud pikalt eesti rahva vaimu ja hinge. Tema „Mu isamaa on minu arm“ kujunes nõukogude ajal eestlastele mitteametlikuks hümniks.

Gustav Ernesaks sündis 12. detsembril 1908. aastal Peningi vallas Perila külas. Ernesaksade peres armastati laulmist, Gustavil oli aga teisigi huvialasid. Tallinna konservatooriumi klaveriklassi astus ta alles 15aastaselt (1924), õppis seal kuni 1927. aastani ka orelit, ent mõistis peagi, et pianistiks õppida on liiga hilja. 1929. aastal astus ta taas konservatooriumi ning lõpetas selle 1931. aastal muusikapedagoogika erialal (professor Juhan Aaviku klassis) ja 1934. aastal kompositsiooni erialal (professor Artur Kapi klassis).

Pärast konservatooriumi lõpetamist töötas Ernesaks muusikaõpetajana mitmes Tallinna koolis. Tema pedagoogianne ja võime õpilasi sütitada pani lapsed varasemast hoopis paremini laulma. Ka tema juhatatavad koolikoorid hakkasid peagi teiste seast silma paistma. Tavalisest Tallinna tütarlastegümnaasiumi koolikoorist kujundas ta mõne aastaga tugeva ülelinnalise kollektiivi — Tallinna Naislaulu Seltsi naiskoori. Kõik see pani rääkima temast kui suurte võimetega dirigendist. Ernesaksale tehti ettepanek asuda tollase parima koori, Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoori ette, mille oli eesti üheks parimaks kooriks kujundanud Konstantin Türnpu.

Teise maailmasõja ajal koondati paljud eestlastest kunstiinimesed Jaroslavli. Seal asutati 1942. aasta kevad-talvel eesti kunstiansamblid (sümfoonia- ja estraadiorkester, näitetrupp, ansamblid, koorid, tegutsesid ka solistid jne). Sega- ja meeskoori asus juhatama Ernesaks, repertuaari hulgas oli palju laule Jaroslavlis viibinud eesti heliloojailt.

1944. aasta sügisel asutati Eestis kutseline meeskoor RAM, mille kunstiline juht ja peadirigent oli Ernesaks elu lõpuni. RAM oli esimene kunstiliselt kõrgel tasemel kontsertkoor sõjajärgses Nõukogude Liidus. Selle esinemisi saatis algusest peale suur publikuhuvi, koor oli sagedane uudisloomingu tellija ja ettekandja. RAMile kirjutasid muusikat ka heliloojad väljastpoolt Eestit. RAM oli üks esimesi eesti kollektiive, kes sai alates 1958. aastast hakata esinema ka väljaspool Nõukogude Liitu.

Ernesaks oli sõjajärgsel ajal eesti laulupeoliikumise üks peamine eestvedaja ja laulupidude üldjuht. Tema idee oli ehitada Tallinna praegune laululava (valmis 1960), luua RAMi juurde noortekoorid, rajada kooriühing (see teostus 1982), korraldada koorijuhtidele täienduskoolitust jne — Ernesaks valutas südant kogu eesti kooriliikumise ja kooride repertuaari pärast.

Kogu elu oli ta seotud ka koorijuhtide õpetamisega: 1937. aastal sai temast Tallinna konservatooriumi õppejõud koorijuhtimise alal, 1946. aastast professor. Tema õpilaste hulgas on Jüri Variste, Harald Uibo, Kuno Areng, Olev Oja, Eri Klas ja paljud teised. Gustav Ernesaks suri 24. jaanuaril 1993. aastal Tallinnas.

Tema kirjutistest on ilmunud mitu kogumikku, nagu „Nii ajaratas ringi käib“ (1977), „Kutse“ (1980), „Laul, ava tiivad” (1985) jt, mis kajastavad mitmekülgselt ja huvitavalt omaaegset kultuurielu.

Ka Ernesaksa helilooming on tihedalt seotud koorijuhi tegevusega. Koorilaule on ta kirjutanud umbes 200, üle poole nendest on meeskoori laulud. Tormilise menu saavutas laul “Hakkame mehed minema”. Väga levinud on ka koorilaul “Mu isamaa on mu arm”. See laul on loodud Lydia Koidula 100. sünniaastapäevaks. Ernesaksa viisistatud Lydia Koidula tekst on saanud omaette rahvusliku säilivuse sümboliks.

Gustav Ernesaks on esmajoones lüürik, kuid samas on talle omane muhe rahvalik huumor; nt laulus “Näärisokk”, mis põhineb rahvaviisil. Lühemate koorilaulude kõrval on ta kirjutanud ka kantaate ja süite. Tuntuim on meeskoori süit “Kuidas kalamehed elavad?”.

Ernesaks on kirjutanud ka viis ooperit, tuntuim on “Tormide rand“, mida on korduvalt lavastatud. Ooperi aluseks on 18. ja 19. sajandi vahetusel Hiiumaal aset leidnud sündmused. Ungru krahv meelitab valesignaalide abil laevu karidele, et röövida nende last. Pärsiorja Leemeti õhutusel alustavad hiidlased võitlust krahvi vastu, hävitavad ta tuletorni ja uputavad krahvi merre. “Tormide ranna” tugevaks küljeks on rahvastseenid, nendest parimaks peetakse kõrtsistseen, mis koosneb neljast numbrist.

Ernesaks oli üldlaulupidude liikumise üks peamisi eestvedajaid, teda on nimetatud „vaikivate aegade“ rahvajuhiks ning üheks XX sajandi Eestimaa juhtfiguuriks. 3. juulil 2004, 24. üldlaulupeo avakontserdil avati Tallinna lauluväljaku mäejalamil Gustav Ernesaksa monument. Ernesaksa monument on valatud pronksist ja istuvas asendis kuju kõrguseks on 2,25 meetrit.

ER

14. detsembril toimub rahvusooperis Estonia Gustav Ernesaksa 100. sünniaastapäevale pühendatud galakontsert, kus antakse üle Eesti Rahvakultuuri Fondi Ernesaksa-nimelised preemiad.

Eesti Post andis Gustav Ernesaksa 100. sünniaastapäeva puhul välja margi

Allikas: Eesti Post

Lugeja meenutab...

Eesti Raja septembrinumbrist oli huvitav lugeda eestlaste elust Geislingeni põgenikelaagris. Elasin ka ise kuni 1949. aasta sügiseni Geislingenis, kuid mitte eestlaste põgenikelaagris, vaid sõdurite elumajas linna ääres. Täienduseks proua Baggeri kirjutisele, teatan, et Geislingeris oli ka üks eesti tehnikum, kus 1948. aastal lõpetas kaheksa eestlast ehitusinseneri eriala. Lisaks sellele oli sõdurite kodus üks meeskoor, mis muidugi esines ka laagrielanikele. Kuna Greislingenis välismaalastele sakslaste juures mingit tööd ega teenistust ei leidunud, läksin 1949. aastal „unustatud armeesse“.

Kena on eestlaste tegevusest maailmas lugeda ja selle üle imestada. Peame põgenenud emadele väga tänulikud olema selle eest, et nad põgenikelaagrites eestlasi kasvatasid.

Erast Simm / Wissen

Geislingeni ausammas

Geilingeni ausambale lisatud mälestustahvel tänutäheks Geislingeni linnarahvale. Annetatud endiste DP-laagri laste poolt

Meenutusi Eesti Vabariigi 30. aastapäeva tähistamisest

Meie võitleme ühtlaste humaansete õiguste eest! Tahame kaitsta demokraatiat, viljelda kultuuri ja elada rahus!

Eesti Vabariigi 30. aastapäeva pidustused toimusid kõikides laagrites üle Saksamaa — rahvarohked aktused, päevakohased rahvuslikud dekoratsioonid, suurkontserdid Detmoldis ja Geislingenis, näitused ja eesti saated saksa ringhäälingus.

Eesti Vabariigi 30. aastapäeva tähistamine kujunes kõikides Eesti põgenikelaagrites üle Saksamaa suureks rahvuslikuks sündmuseks, mis haaras kaasa mitte ainult meie rahvusest põgenikke, vaid ka suurel hulgal ameeriklasi ja inglasi, saatuskaaslasi lätlasi ja leedulasi ning kohati isegi sakslasi. Nii andis Stuttgardi ringhääling 24. veebruaril pooletunnilise saate eesti lauludest, mis õnnestus hästi ja äratas suurt ning õigustatud tähelepanu. Saate kuulatavus oli hea. Geislingenis toimunud suurel sümfooniakontserdil oli tegev Stuttgardi suur orkester R. Toi juhatusel. Ka Loode-Saksa ringhäälingus esitati sel puhul eesti töid ning rida soliste esines kontsertidega umbes kümnes kohas.

Eesti Vabariigi aastapäeva saadetele Saksamaa ringhäälinguis reageeris muide kiiresti ka punane Eesti, andes 25. veebruaril vene tsooni ringhäälingute kaudu G. Ernesaksa ja E. Kapi kommunistlikku muusikat. Kava oli aga täiesti juhuslik, ei pääsenud mõjule ega täitnud seepärast ka oma vastupropagandalist ülesannet, nagu loodeti.

Laagrites üle Saksamaa olid peagu eranditult hooned ja ruumid vastava pidulikkusega dekoreeritud, korraldati aktusi ja hiljem päevakohase kavaga ettekandeõhtuid, mille sisu oli valitud hästi ja kinnitas mitte ainult meie võitluse väärtust oma kodumaa uue vabaduse eest, vaid ka meie vankumatut tahet jätkata seda võitlust kuni väikerahvaste õiguste võiduni.

Omakorda suurendasid päeva sisukust mitmes laagris korraldatud kultuurilise sisuga näitused. Nii toimus näiteks mõlemas Augsburgi laagris pagulaskirjanduse ja -ajakirjanduse näitus, mida Hochfeldis täiendas fotonäitus ja Haunstettenis kunstinäitus. Samasuguseid näitusi, kuigi ulatuselt väiksemad, toimus ka mujal. Päevale lõid kaasa teatrid, laulukoorid, orkestrid ja noored, kusjuures erilist väljatõstmist väärib Detmoldis toimunud suur sümfooniakontsert Loode-Saksa ringhäälingu suurelt orkestrilt Endel Kalami juhatusel, kus esitati Eduard Tubina V sümfoonia. Solistina oli kaastegev C. Prii-Berendesen.

Kõikidel aktustel rõhutati meie õigusi vabadusele ja tõsteti esile väikerahvaste osa maailmarahu ja inimkultuuri kandjana. Eestlase vaba vaim andis endast selle päeva puhul kõikjal jõulise tunnistuse.

Eesti Rada nr 17 (162)
4. aastakäik
reedel, 27. veebruaril 1948. a

EESTI

Liis Kolle

Mis ilm täna Välis-Eestis on?

Enda ja teiste pilk ehk reintegreeruja märkmeid

Ettekanne konverentsil „Diasporaa roll Eesti iseseisvuse taastamisel“

Sissejuhatus

Oma positsiooni tutvustamiseks pean oluliseks öelda, et ma ei ole “päris” väliseestlane. Või olen ma seda mingite kriteeriumide järgi siiski? Sisetunne ja teiste arusaam ei pruugi ju ühtida. Sündinud, kasvanud ja ühe kõrghariduse saanud olen Eestis. Aastatel 1999–2007 elasin Saksamaal Berliinis, kuid töötasin tihti Eestis ja kõige pikem Eestist ära oldud aeg oli kolmveerand aastat. Aasta eest asusin pidevalt Eestisse, kuna siinne töökoorem aina kasvas. Siiski polnud see otsus jäädavalt sünnimaale tagasi tulla.

Raudse eesriide aegse ettekujutuse kohaselt oli väliseestlane üldjuhul kas paadipõgenik või tema järeltulija. Meie perekonnal välismaal elavate kaugete sugulastega suhtlemist peaagu polnud. Nii sain väliseestlasi oma silmaga näha alles vabaduse saabudes. Tollal tundus ja tundub praegugi, et nende ja mu enda vahel on suur sotsiokultuuriline erinevus. Nii oli ka mu esmane reaktsioon kutsele sellel konverentsil esineda — mille eest sooviksin korraldajaid siinkohal südamest tänada — küsimus, kas nad ikka teavad, et ma ei ole „päris“.

Teiselt poolt märkan ka Eestis elatud aasta järel järjepidevalt vahet inimestega, kes peavad oma (ainumõeldavaks) elupaigaks Eestit ja on enamuse oma tegevustest siia kontsentreerinud. Jõudsin järeldusele, et ju siis kuulun vahepeal tekkinud uude väliseestlaste põlvkonda. Need on enamasti noored inimesed, kes Eesti taasiseseisvumise järel siirdunud välismaale (peamiselt lääneriikidesse) õppima ja/või tööle, teise kultuuri sisse elanud ning endale uue kodumaa leidnud. Või on nende kodumaamõiste (NB! mitte segi ajada sünnimaaga!) lihtsalt Eestilt ära nihkunud, nimetatagu seda siis maailmakodaniku ellusuhtumiseks või milleks tahes. Muidugi on niisuguste ühiskondlike nähtuste analüüsimine avalikkuse ees erialateadlaste ülesanne. Mulle kui kunstiinimesele on vaid tähtis oma positsiooni ja kuuluvust iseenda ja teiste jaoks määratleda, muu hulgas võib see vajalik olla ka selle ettekande paremaks mõistmiseks.

Eestlasena Berliinis

Berliinis elades suhtlesin sealsete eestlastega kolmes „raamis“: saatkonna korraldatud üritused, Saksa-Eesti Seltsi ettevõtmised ja nooremate inimeste omaalgatuslik, väga vabas vormis toimuv „ümarlaud“. Puutusin kokku kõigi generatsioonide esindajate ning eesti keelt igasugusel tasemel valdavate inimestega. Hakkasin mõtisklema, kas väliseestlus on ideoloogia, elustiil, vaba aja veetmise viis või veel midagi muud. Üsna ruttu sai selgeks, et väliseestlaste ettevõtmised on teistsugused kui Kodu-Eestis või kui nad ongi sarnaselt planeeritud, siis välja kukuvad nad ikka natuke teistmoodi. Polnud ühtegi vabariigi aastapäeva, jaaniõhtut või jõulupidu, kus oleks olnud tunne „nagu Eestis“. Olgu öeldud, et kõik need üritused olid ja on väga toredad. Nüüdki, pärast aastast Eestis elamist, tahtsin jaanipäeva tingimata tähistada Berliinis ja tegingi seda. Samas ei kujutaks sellist jaaniõhtut Eestis ette mujal kui ehk mõne välisriigi saatkonnas (kui nad otsustaksid kohalikku suvist suurpidu pidada). Pole vist vaja öelda, et mingil juhul polnud tegu ka üdini saksalike üritustega — kuidas saaks näiteks Eesti Vabariigi aastapäev seda ollagi?

Ka ise algatasin mitmeid asju, mille peale Eestis poleks ilmselt kunagi tulnud: näiteks lõime koos sõbrannadega Berliini Eesti tütarlaste akordioniansambli „Serviti“ ja mõlgutasime mõtteid Eesti Keele Edendamise Seltsi loomise vajalikkuse üle. Kahjuks ei õnnestunud saada Saksa-Eesti Seltsi toetust eestlaste osalemiseks iga-aastasel kultuuride karnevalil. Need olid sellised *performance*-kunsti ja isetegevuse piiril balansseerivad projektid, mis tollases kontekstis mõjusid täiesti iseenesestmõistetavana, Kodu-Eestis jällegi ei kujutaks end ette neid teostamas. Nii, saades ise osaks väliseesti kultuuritraditsioonist, tutvusin lähemalt selle põneva nähtusega, mis avaneb alles seestpoolt vaadates ja on kodueesti omast üksjagu sõltumatu ka nüüdsel avatud piiridega ajal. Lähimineviku ajaloosündmused aitasid kaasa sellele, et aeg-ajalt oli mul tunne, nagu oleks eestlaseks olemine mu teine elukutse. See tunne iseloomustab kindlasti pigem välis- kui kodueestlasi.

Seoses Eesti astumisega Euroopa Liitu mais 2004 ning hiljem Saksamaa eesistujaperioodi ajal 2007. aasta esimesel poolel oli saksa ajakirjanike huvi Eesti ja Saksamaal elavate eestlaste vastu väga suur. Eestit, (välis)eestlasi või kõike kokku esindades osalesin mitmetes kunsti- ning meediaprojektides teleuudistest galakontserdini, mind pildistati küll lipu, küll eestikeelsete kirjaridadega poseerides. Kui 2004. aastal oldi veel elementaarse info näljas (mis riik see on, kus ta asub, mis on pealinn, mis keelt seal räägitakse ja mis tähestikku kasutatakse jne), siis kolm aastat hiljem muutus selle kõrval tähtsaks meelelahutuslik-mänguline element. Reeglid ikka samad: igast EL riigist üks Berliinis elav kodanik. Sain aru, et Eestit nagu teisi hiljuti liitunud riike ei käsitleta enam tundmatu uustulnukana, vaid täieõigusliku (ehkki noorema ja väiksema) liikmena Euroopa riikide hulgas. Kui enne 2004. aastat oli uute tuttavate valdav reaktsioon teatele, et tulen Eestist: „cool“ („tõlkes“: väga eksootiline), siis pärast Euroopa Liiduga liitumist hakati järkjärgult ütlema „okay“ („tõlkes“: oh, ma tean Eestit küll, mu sõbrad käisid seal eelmisel aastal).

Väliseestlasena Eestis eksiilis

Kõik eelpooltoodu mõistagi süvendas enda identifitseerimist eestlasena. Leidsin nagu paljud teised, et olen välismaal rohkem patrioot kui Eestis. Igal juhul teadsin, kes olen: välismaal elav eestlane. Sünnimaal tööl käies läksid asjad seevastu segaseks. Ma nagu elasin osaliselt Eestis ja nagu ei elanud ka. Isegi paar kuud järjest siin viibides olin paljude vanade sõprade jaoks ikka „ära“. Küsiti lakkamatult, kui kauaks ma siis seekord tulin. Oli selge, et nende jaoks ma ei elanud siin, järelikult olin väliseestlane? Võib-olla toetasid seda arusaama lisaks eemalviibitud ajale ka mu vaated ja olek, mis olid ilmselt muutunud, ning kerge aktsent. Veel huvitavamaks läks asi siis, kui sain öelda, et elan nüüd Eestis, st see on mu ainuke elukoht hetkel. Siis taheti teada, kas tulin päriseks. Seejuures jääb mulle täiesti arusaamatuks, mida see „päriseks tulemine“ peaks tähendama. Nagu oleks inimesel võimalik oma elu objektiivselt ette näha ja määrata. Missugused korrektiivid plaanidesse tulla võivad, seda teavad vanema põlvkonna väliseestlased kõige paremini.

Kui 2002. aastal tegin oma esimese täismahus lavastuse „Vanemuise“ teatris — teemaga sobivalt oli selleks ka Eestis tegutsenud sakslase Albert Lortzingi koomiline ooper „Salakütt“ — nimetati mind raadiosaates koguni saksastunuks (Maris Johannese repliigile järgnes küll Kristel Pappeli äge protest). Igal võimalusel rõhutati pressis, et elan Berliinis. Näis, nagu oleksin Saksamaal kogemata võlujooki joonud oma arust pöördusin tagasi ikka sellena, kes olen, kuid tuttavad inimesed tuttavas ümbruses pidasid mind hoopis kellekski teiseks. Ja ilmselt ma olen meelsasti see „teine“, muidu ehk oleksin kiirustanud „tagasi muutuma“ või reintegreeruma. Väliseesti kunstnik sünnimaal (ajutises) eksiilis? Võib-olla.

Kokkuvõte

Et integreerumisraskusi kogetakse välismaal, on loomulik ja ootuspärane. Sünnimaal ma ilmselt polnud selleks valmis ning see kogemus on mind väga palju ärgitanud mõtlema enda ja teiste identiteedi, Kodu- ja Välis-Eesti üle. Loen alati suure imestuse, kuid ka rahuoluga intervjuusid, kus inimesed entusiastlikult selgitavad, et kujutavad oma elu ette ainult Eestis ega taha siit kunagi kuhugi ära minna. Nii võime meie seal piiri taga kindlad olla, et Eesti ei jää headest inimestest tühjaks ning ühtlasi saame tekitada positiivset eelhäälestust, huvi ja sümpaatiat oma sünnimaa, selle keele ja kultuuri suhtes. Sest, nagu rõhutasid paljud saksa ajakirjanikud, teist kultuuri saab kõige paremini tundma õppida seda kandvate inimeste kaudu. Kui välismaalane hakkab märkama eespool mainitud vahet välis- ja kodueesti tegemiste vahel, on ta ilmselt juba aastaid Eestis elanud.

Leian, et väliseesti kultuuri elushoidmine ja edendamine on ka meie endi jaoks väga vajalik. Inimesel, kes mistahes põhjusel satub elama väljaspoole Eestit, peaks olema võimalus oma keelt ja kultuuri säilitada ning lastele edasi anda. Seetõttu rõõmustan iga eesti lasteaia, kooli, rahvatantsurühma või teatritrupi üle välismaal. Kas pole hea teada, et kultuuriline Eestimaa on suurem kui maalapike Läänemere ääres, et eestlastel on maad ka Ameerika kontinendil, Saksamaal, Venemaal. Vabariigi aastapäeva tähistamine Berliinis sarnanes tihti suguvõsa kokkutulekuga erinevate generatsioonide inimesi parajal hulgal, nii et kõik saavad kõigiga suhelda. Mulle meeldib mõelda, et mul on ülemaailmne perekond.

Liis Kolle
ESTO 2009 Valguspeo lavastaja

Dresdeni linn — maailma kultuuripärand

Hamburgi Ida-Preisimaa (Ostpreussen) koor oli neljapäevasel huvireisil. Näha oli palju ja veel rohkem imetleda.

Teise maailmasõja viimastel päevadel pommitasid sajad lennukid Dresdeni puruks ja põlemiste tagajärjel said hävitatud suurem osa hooneist. Linn oli põgenikke täis ja nendest said sajad surma. Enamik põgenejaist olid idast seal varju otsinud, kuid varju asemel hukkusid naised ja lapsed, nende arv on tänaseni teadmata.

Kohe meie reisi esimesel päeval toimus ringreis laevaga Elbe jõel, nautisime huvitavat maastikku.

Järgnes linnaga tutvumine — kas jalgsi, bussiga või hobustega. Uhked valged kimmelid vedasid jalakäijate uudistamisel vankrikatusel istuvaid lõbusaid turiste läbi linna.

Huvitav oli külaskäik Semperi ooperisse, kus mängiti Mozarti „Võluflööti“.

Terve koor imetles Frauenkirche altarit. Kirikus laulsime Schuberti „Püha oled Issand sa“, ühe salmi isegi eesti keeles. Selles kirikus kõlasid lauluhääled pühalikumalt kui kunagi varem.

Kirik oli tulvil turiste, meid tänati väga südamlikult. Ka üks eestlanna tuli minu juurde ja lausus pisarsilmi: “Küll oli armas ses kirikus eesti laulu kuulda!”

Soovin nende päevade kordumist — oli väga, väga palju näha, kuid kahjuks möödus aeg liiga ruttu.

Loodan, et kunagi lähen oma lastega Dresdenisse tagasi.

Vilma Brinkmann / Hamburg

LAPSESUU EI VALETA...

- Talve juures on kõige ilusam lumesõda.
- Mineraalvesi ilma gaasita mulle ei meeldi, see on liiga vedel.
- Magamise ajal on hea aken lahti hoida, sest hingamine on tervislik.
- Kaevasime mänguväljakul toreda augu, aga ema ei lubanud seda koju kaasa võtta.
- Minu vanaisa mängib puhkpilliorkestris ehtsat trombi.
- Vanaema on pere kõige kallim osa. Tal on vanakraami väärtus.

Pilk ette

- **10.12.2008 — Wiesbaden**
  dirigeerib Anu Tali
  Hessisches Staatstheater
  Wiesbaden
  Christian-Zais-Str. 3
  www.staattheater-wiesbaden.de
- **Kuni 07.01.2009 — Berlin**
  Siiri Taimla näitus
  "Lauf des Lebens"
  Kolmapäviti kell 15.00–17.00
  EV Suursaatkond Berlin
  Hildebrandstr. 5
  www.estemb.de

Eestlaste jõulupeod Saksamaal

- **13. detsember 2008**
  Hamburg
  Peo korraldajad
  EÜSLi HEA Selts
  ja **Hamburgi Eesti Kool**
  Pidu algab **kell 15.00**
  Pidu toimub kooli ruumides
  EÜSLi lapsed, kes Eesti Koolis ei käi ja peol osaleda soovivad, palume jõulupeole kirja panna **hiljemalt 1. detsembriks,**
  et jõuluvana teaks pakki tuua.
  Info ja registreerimine:
  Tiina Kälissaar
  tiina.kalissaar@web.de
- **13. detsember 2008**
  Karlsruhe
  Peo korraldaja **EÜSLi Baden Württembergi Rahvuskoondis**
  Pidu algab **kell 18.00**
  Peokoht: Gemeinschaftshaus der Ökosiedlung
  Dessaustr. (Geroldsäcker-Nord)
  (Tramm S2 peatuseni Jenaer Str., sealt edasi ca 5 minutit kõndimist)
  Info ja registreerimine:
  Meeli Bagger
  m.bagger@web.de
- **13. detsember 2008**
  Köln
  Peo korraldaja **EÜSLi Kölni Eesti Rahvuskoondis**
  Pidu algab **kell 14.30**
  Peokoht: Haus Annaberg
  Annaberger Str. 400
  Bonn-Bad Godesberg
  Osavõtumaks
  täiskasvanutele 20,- €,
  lastele tasuta
  Osavõtust teatada
  hiljemalt 3. detsembriks
  Kristiina Rahkemale,
  Im Wolfehagen 29a,
  42929 Wermelskirchen
  kristiina123@msn.com
- **13. detsember 2008**
  München
  Peo korraldaja **EÜSLi Müncheni Eesti Rahvuskoondis**
  Pidu algab **kell 16.00**
  Peokoht: EineWeltHaus München e.V.
  Schwanthalerstr. 80 RGB.
  80336 München
  (U5 Theresienwiese, väljapääs St.-Paul-Str.)
  Info ja registreerimine:
  Karin Ladva-Zoller
  karinlz@web.de
- **14. detsember 2008**
  Hamburg
  Peo korraldaja
  EÜSLi Hamburgi Eesti Rahvuskoondis
  Pidu algab **kell 15.00**
  Peokoht: Nikolai kiriku koguduse maja
  Abteistr. 38
  (U1, peatus Klosterstern)
  Info: Gina Bauer
  HSGmbH@t-online.de

Juubilarid!

Jätkugu naeru Su silmadesse,
jätkugu lusti Su jalgadesse.
Nooruslikku rahutust südamesse,
õnne ja küllust Su koduse.

November

pr Salme Tillmanns
hr Uno Buchstab

Detsember

pr Agnes Buss
pr Helga Wohlgemuth
hr Ülo Kompa

Õnne juubilaridele hällipäevaks!

Eesti Ühiskond Saksamaa Liitvabariigis
ja Eesti Rada

Kölni Eesti Rahvuskoondis tervitab uusi ilmakodanikke ja õnnitleb vanemaid!

Margit Markust ja Michael Moossenit esikpoja
Maidu **(Mait)**
sünni puhul
29.07.2008

Triin ja Reiner Englandi poja ja Annika Liisut vennakese
Nils Jaagupi
sünni puhul
29.10.2008

Üks väike rõõm las olla igas päevas,
üks pilk või naer, üks õis või värvilaik.
Üks lauluviis või killukene päikest taevas
või sõna hää, mis muudab kauniks kõik...

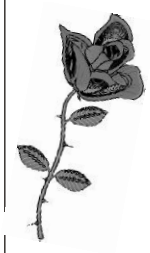

Salme Tillmanns

Õnnitleme 90. juubeli puhul!

Kölni Eesti Rahvuskoondis

DVD
„Eestimaa laul 1988"

Eesti Vabariigi loomisest on möödunud 90 aastat. Paraku ei ole meie rahvas olnud kogu selle aja vaba, pikalt on tulnud elada võõrvõimu all. Kuid nagu öeldakse, mis ei tapa, teeb tugevamaks. Suurepärane näide tugevast rahvast, vaatamata sajandite pikkusele rõhumisele on Eestlased ja 19. septembril 1988. aastal Tallinna Lauluväljakul toimunud Eestimaa Laul '88.

Eesti Vabariigi 90. sünnipäeva tähistamiseks on LunaVista Productions loonud salvestusest uusversiooni taastatud ja digitaliseeritud kujul.

Meie rahva saatust muutnud ürituse DVD hind on 200 krooni, millele ei lisandu postikulu.

Toote arv ei ole piiratud.

Info ja tellimine:
+372 699 1052
lunavista@lunavista.ee

Raske haigus viis hauda
Tartus 19.09.2008

Dr Hain Tankler'i

Urni muldasängitamine
Raadi kalmistule
toimus 05.10.2008

Dr Tankler oli mitmed aastad
Müncheni Ülikooli kaastöötaja ja
meile tuntud refereerija Annabergi kultuuripäevadel

Meie kaastunne kuulub abikaasale
ja tütardele koos peredega

EÜSLi nimel
Vilma Brinkmannn

Täpsustusi, kommentaare, ettepanekuid, kaastöid, kuulutusi ja teateid ootame aadressile EestiRada@yahoo.de

Tähtaeg: iga paaritu kuu 10. kuupäevaks

Viimane veerg

● 19. oktoobril lõppes Kuressaares Euroopa Hotelli- ja Turismikoolide Assotsiatsiooni aastakonverents, mille raames korraldatud kutsevõistlustelt võitsid Eesti noored kuus medalit. „See on väga hea tulemus, mullu Itaalias sai Eesti vaid ühe medali," sõna konverentsi peakorraldaja Kuressaare Ametikooli direktor Neeme Rand. „Võib öelda, et koduseinad toetasid meie õpilasi. Teisalt on see märk sellest, et õpetajad Eesti ametikoolides ning kutsehariduskeskustes on teinud väga head tööd." Kutsevõistlustel osalenud noored määrati võistkondadesse loosimise teel, sest Euroopa Hotelli- ja Turismikoolide Assotsiatsiooni tegevuse üheks eesmärgiks on kontaktide loomine ja rahvusvahelise koostöö arendamine kutseõpet läbi viivate koolide ning nende õpilaste vahel. Konverentsist võttis osa kokku 660 inimest 32 riigist.

● Septembrikuus eesti kinodes esilinastunud režissöör René Vilbre film „Mina olin siin" on esitatud Ameerika Filmiakadeemia filmiauhinna Oscari järgmise aasta konkursile parima võõrkeelse filmi kategoorias. Sass Henno menuromaani põhjal valminud film esitati Oscarile 67 võõrkeelse filmi seas. Nii palju filme sellesse kategooriasse pole varem kandideerinud. Film „Mina olin siin" pakub vaatajale ühe versiooni sellest, mis juhtub valesid valikuid tehes.17aastasel Rassil, Eesti äärelinnas üksi elaval eliitkooli õpilasel, on paar unistust. Unistus perest ja armastusest. Söögiraha nimel nõustub Rass müüma narkootikume ja see tõmbab ta sündmustesse, mida ta ei suuda enam kontrollida. Nominendid tehakse teatavaks 22. jaanuaril ja 81. Oscarigala peetakse 22. veebruaril.

● 29. septembril esines Eesti Vabariigi 90. aastapäeva puhul organist ja Eesti Kontserdi produtsent Uibo koos kitarrist Heiki Mätlikuga festivalil Münsterland Musiktage Rheine linnas St. Dionysose kirikus. Ühises kavas olid Marcello, Bachi ja Beethoveni teosed ning Arvo Pärdi „Trivium" orelile ja „Fratres" kitarri ja oreli seades. Andres Uibo ja Heiki Mätlik on viimastel aastatel olnud sagedased duopartnerid, tuues publiku ette originaalset repertuaari, samas omatehtud seadeid sellele harvaesinevale koosseisule. Koos on nad salvestanud ka CD Eesti heliloojate algupärastest teostest kitarrile ja orelile.

● Uudne Eestis väljatöötatud lahendus DNA-kiipide lugemiseks laseri poolt esile kutsutud fluorestsentsi abil sai USAs äsja patendi. Patendi pälvinud lahendus käsitleb nii aparaati kui ka selle võimalikku rakendust, ühisnimega Genorama-2, mis võimaldab teha geenianalüüse, uurida mutatsioone ning geenide ekspressioonitaset. Seade võimaldab analüüsida eelkõige üksikuid geene või genoomi piirkondi. Viimasel ajal levinud kogu genoomi analüüsiks Genorama instrument mõeldud ei ole. Patendi omanik on Eesti Biokeskus, selle autoriteks on Tartu Ülikooli biotehnoloogia professor Andres Metspalu, Tartu Ülikooli molekulaarse biotehnoloogia professor Ants Kurg ja aktsiaseltsi Estla juhataja Jevgeni Berik. Genorama 2 väljatöötamist toetas nii Euroopa Liidu teadusrahastamise 6. raamprogramm kui ka EAS.